

E. du Perron Genootschap

EdPG-secr. C. van Schendel, Keizersgracht 802-III, 1017 ED Amsterdam
Telefoon: 020 622 43 22 Email: info@edpg.nl Website: www.edpg.nl

Nieuwsbrief 25 augustus 2011 – Jaargang 18, nummer 2

Najaarsbijeenkomst op zaterdag 29 oktober in Den Haag

Onze najaarsbijeenkomst heeft een Frans cachet. Beide spreeksters, Kim Andringa en Anaïs Bonnel, komen namelijk uit Parijs en buigen zich over Franse onderwerpen.

Plaats: Auditorium Nationaal Archief, Prins Willem-Alexanderhof 20, Den Haag. Routebeschrijving: zie www.nationaalarchief.nl.

Aanvang: 14.00 uur.

Programma:

- *Kim Andringa* spreekt over de visie van Du Perron op de negentiende-eeuwse Franse poëzie. Zij doceert Nederlands aan de Sorbonne en is werkzaam als literair vertaalster. Ze vertaalt hoofdzakelijk hedendaagse Nederlandse en Friese poëzie naar het Frans en uit het Frans naar het Nederlands;
- *Anaïs Bonnel* behandelt – **in het Frans en met powerpoint beelden!** – de Catalaanse schilder Pedro Creixams (1893-1965) met wie E. du Perron in 1922 in Montmartre bevriend raakte. Zij organiseerde onlangs in Parijs de tentoonstelling 'Pere Créixams. Montparnasse-Montmartre: 1916-1928';
- napraten bij een borrel.

Verslag Voorjaarsbijeenkomst 21 mei 2011

Zestien in E. du Perron geïnteresseerden – waaronder twaalf leden – begroeten elkaar hartelijk op zaterdag 21 mei in de halfronde Ontvangstzaal van het Letterkundig Museum in Den Haag.

Eerst wordt de *Jaarvergadering 2011* gehouden.

1. Opening / Mededelingen / Ingekomen stukken

De voorzitter verwelkomt Tom Phijffer, die voor het eerst een EDPG-bijeenkomst bijwoont. Bericht van verhindering is ontvangen van Krijn ter Braak, Ton Hogenes, Radboud van Steenhardt Carré, Hans Voorhoeve, de Wagners en de Zanens. Het ledenaantal is nu 82, er waren 3 opzeggingen, overleden zijn de leden Paul Voorhoeve, Herman Verhaar en Dick Sipkes, terwijl 4 nieuwe leden toetraden: de heren Backx, Disselkoen, Eskes en Langeveld. Er zijn 7 abonnees op de Cahiers. Het Gistouxnummer van *n/f* is inmiddels door vrijwel iedereen ontvangen.

2. Jaarverslag 2010 van de voorzitter en lijnen naar de toekomst

Het verslag van de Jaarvergadering van 8 mei 2010 (Nieuwsbrief 17(2010)2) wordt vastgesteld.

De voorzitter spreekt zijn Jaarverslag 2010 uit: zie hieronder.

3. Financieel jaarverslag 2010 / Begroting 2011

De penningmeester geeft een toelichting op het financieel jaarverslag 2010 waaruit blijkt dat de vereniging gezond is. Het verslag wordt vastgesteld en de penningmeester wordt gedechargeerd. De Begroting 2011 wordt aangenomen.

4. Bestuursamenstelling

Alle bestuursleden hebben zitting tot 2012.

5. Wat verder ter tafel komt / Rondvraag / Sluiting

- Tom Phijffer, secretaris van het Multatuli Genootschap, zal leden opwekken lid te worden van het EDPG.
- Manu van der Aa: Er is een laureaat voor de E. du Perronprijs, maar de datum van de uitreiking in Tilburg is nog niet bekend, mogelijk wordt het 31 mei.
- Corinna van Schendel: men kan de website mennoterbraak.nl steunen, waarop ook veel van en over E. du Perron staat, door donateur te worden van de Stichting Menno ter Braak. Informatie is via haar te verkrijgen.

Dan spreekt Gerard Termorshuizen, kenner van de Indisch-Nederlandse pers, over 'E. du Perron als Indisch journalist (1919): een reactionair onder reactionairen'. Op 27 mei verschijnt 'Realisten en

reactionairen (1905-1942)', het tweede deel van 'Een geschiedenis van de Indisch-Nederlandse pers', waaraan hij samen met Anneke Scholte twintig jaar gewerkt heeft. Ook de jonge Eddy du Perron komt daar in voor. Deze zocht in het voorjaar van 1919 een degelijke baan, omdat hij verliefd was op Hetty Pino en meende haar vastigheid te moeten gaan bieden. Zo werd hij het jongste lid van de redactie van het 'Nieuws van den Dag voor Nederlandsch-Indië' in Batavia. Toen Hetty hem de bons gaf, eindigde zijn korte carrière als journalist, maar zijn ervaringen met hoofdredacteur Karel Wybrands en consorten kregen later een plaats in 'Het land van herkomst'. Wybrands, in het boek Wouter Doornik of WD genoemd, was de kampioen van uiterst rechts, die lezers aan de krant bond door zijn met scherpe pen genoteerde koloniale visie en zijn grove scheldpolemieken, die met smaak gelezen werden. Anders dan in Nederland waren in Indische kranten pesterijen en op de man spelen ('personaliteiten' genoemd) gebruikelijk, als amusement en uitlaatklep voor de publieke opinie tegen de overheid. Als Du Perron niet in 1921 naar Europa gegaan zou zijn, zou hij waarschijnlijk in de denkwereld van Wybrands c.s. zijn blijven hangen met het in zijn milieu zo vanzelfsprekende racisme ten aanzien van de inlanders en het minachten van de ethische politiek. Toen Du Perron in 1936 weer in Indië kwam, stond hij inmiddels open voor progressieve geluiden van mensen als D.M.G. Koch in het tijdschrift 'Kritiek en opbouw'.

In aansluiting hierop belicht Kees Snoek 'Du Perrons discours over identiteit in Het land van herkomst'. E. du Perron, die als kind van Indische kolonials van Franse afkomst pas op zijn 21^e naar Europa kwam, reflecteert in zijn autobiografische roman 'Het land van herkomst' (1935) op zijn Indische achtergrond en zijn positie in Europa. In de roman (maar ook in werkelijkheid) ontwikkelt hij zich tot een geëngageerd, maar niet politiek gebonden intellectueel. Daarbij wordt hij geleid door een sterk individualisme en het besef dat veranderende omstandigheden – maatschappelijk en persoonlijk, economisch en politiek – tot andere keuzes leiden. Anders dan zijn vriend André Malraux, met wie hij voortdurend in discussie is, wil hij zich niet aansluiten bij het communisme. Vanaf 1936 woont hij weer in Indië, waar hij het kolonialisme verfoeit. Omdat hij vindt dat Indonesië aan de Indonesiërs toebehoort, besluit hij in 1939 zelfs weer terug te keren naar Europa.

Na deze Indisch gekruide voordrachten ontvangen de aanwezigen hun exemplaar van *Cahiers voor een Lezer* 32. Met een genoeglijke borrel wordt de middag besloten.
CvS

Des voorzitters jaarverslag 2010-2011

Geachte aanwezigen, leden van het E. du Perron Genootschap,
De tijd vliegt! Op 17 mei 2008 waren we te gast bij notaire Maurice Jamar en zijn vrouw Monique, die sinds 1954 het kasteel Gistoux bewonen. Het laatste blijk van de Du Perron studiedag die wij daar organiseerden in samenwerking met de ANBF is in het najaar van 2010 uitgekomen, namelijk het negende nummer van het tijdschrift *n/f*, met daarin vijf van de zes gehouden lezingen plus een artikel van Åsa Josefson. Ik hoop dat iedereen die zich voor deze studiedag had ingeschreven dit nummer inmiddels heeft ontvangen, want de verzending ervan had nogal wat voeten in de aarde.

Twee leden die op die dag in Gistoux aanwezig waren, Piet Zeyl en onze eerste voorzitter Paul Voorhoeve, zijn sindsdien overleden. Over Paul Voorhoeve zult u een necrologie aantreffen in nummer 32 van de *Cahiers*, dat u vandaag wordt aangeboden.

Het volgende nummer, dat spoedig zal volgen, bevat een herdenkingsartikel over Du Perron- en Kafka-kenner Herman Verhaar, eveneens in 2010 overleden. Dit artikel is geschreven door Hermans goede vriend Ronald Spoor. Ondanks dit verlies van enkele trouwe leden blijft ons ledental ongeveer gelijk, dankzij de aanwas van nieuwe leden, die ik hierbij van harte verwelkom. We hebben 82 betalende leden en wij als bestuur doen ons best hun datgene te bieden waarvoor zij lid zijn geworden. Dat houdt ook in, dat we dit jaar zullen trachten de achterstand in de verschijning van de *Cahiers* in te halen. Immers, in 2009 is er maar één verschenen, in november, en vorig jaar twee, in maart en augustus. Dat betekent dat u er dit jaar drie tegoed hebt, dat wil zeggen nog twee nadat u nummer 32 in ontvangst hebt genomen.

Verder wordt nog hard gewerkt aan de uitgave van de brieven van Sjahrir, die onder auspiciën van het EDPG plaatsvindt. Zoals u weet, gaat het om een corpus van 477 velletjes papier, merendeels brosjepapier, aan beide kanten dicht beschreven in Sjahrirs haastige handschrift. (Wat kunnen wij ons als Du Perron-onderzoekers gelukkig prijzen met diens duidelijke scherp-ronde handschrift!). Alle gedigitaliseerde brieven bij elkaar tellen ongeveer 840.000 woorden. Daar heb ik zo'n 1760 aantekeningen bij gemaakt, van in totaal bijna 80.000 woorden. Ik ben nu bezig aan de afronding van het geheel, onder meer het schrijven van een biografische schets, en op 27 mei zal ik met Harry Poeze van het KITLV nader plannen wanneer de uitgave te verwachten valt.

Afronding, dat is een onmeis en vaak lichtzinnig gebruikt woord, dat de dimensie van jarenlang geploeter kan aannemen. Onze eerste spreker van vandaag, Gerard Termorshuizen, kan daarvan meespreken, want op 27 mei wordt zijn boek *Realisten en reactionairen* ten doop gehouden op een symposium gewijd aan de koloniale pers (behalve Indië ook de Antillen en Suriname). Dit tweede deel van Gerards magnum opus, zijn Indische persgeschiedenis, waar reikhalzend naar wordt uitgezien, bestrijkt de jaren 1905-1942, en wij kunnen gerust aannemen, dat we de naam van onze held daarin meer dan eens zullen tegenkomen!

Een ander boek dat te verwachten valt is het proefschrift van Rob Groenewegen, getiteld *Te leven op duizend plaatsen. Jo Otten (1910-1940)*. Rob zal op 29 september aan de Universiteit Leiden deze biografie verdedigen. Ook in dit boek zal de naam van Du Perron wel enkele keren opduiken, hoewel Eddy niet zo dol was op Jo als persoon, maar daarom juist...

In het afgelopen jaar is ons bestuur verrijkt met Ton Hogenes, die de opengevallen plaats van Ad Rigtters heeft ingenomen. Het hele bestuur is volgend jaar herkiesbaar. Verder zijn er in het voorbije jaar lezingen geweest van Manu van der Aa, Wilma Scheffers en mijzelf. Deze zult u te zijner tijd in een van de *Cahiers* weer tegenkomen.

Rest mij u te danken voor uw steun en uw trouw, ook op deze zonnige dag, en u een prettige middag toe te wensen.

Kees Snoek, 21 mei 2011

Lintje voor Gerard Termorshuizen

Op 27 mei werd in Leiden een symposium gehouden over de koloniale pers. Na afloop werd het tweede deel van de Indische persgeschiedenis van Gerard Termorshuizen gepresenteerd: *Realisten en reactionairen. Een geschiedenis van de Indisch-Nederlandse pers, 1905-1942*, uitgegeven door Nijgh & van Ditmar (Amsterdam) en KITLV Uitgeverij (Leiden). Maar voorafgaand aan de presentatie werd Gerard extra in het zonnetje gezet, nu hij dit levenswerk heeft voltooid. Hij werd benoemd tot officier in de Orde van Oranje-Nassau. In zijn dankwoord beklemtoonde Gerard dat hij dit werk heeft kunnen voltooien dankzij de steun van zijn vrouw Marjanne Termorshuizen-Arts en de medewerking aan het project van Anneke Scholte.

Mededelingen van het bestuur

- Hierbij treft u *Cahiers voor een Lezer* nr. 33 aan, waarin: Ronald Spoor, In memoriam Herman Verhaar (1944-2010); Gerard Termorshuizen, Een reactionair onder reactionairen, E. du Perron als Indisch journalist; Wilma Scheffers, Fred Batten en het *Verzameld werk* en de *Brieven* van Du Perron, uit het leven van Fred Batten.

- Op 21 mei verscheen *Cahiers voor een lezer* nr. 32. In een *In memoriam Paul Voorhoeve (18 juli 1927-13 juli 2010)* herdenkt Kees Snoek de eerste voorzitter van het E. du Perron Genootschap. Deze hoogleraar neurofysiologie verdiepte zich na zijn emeritaat in André Malraux en diens contact met Du Perron, waarover hij - ook in Franse tijdschriften - publiceerde. In *Uitdaging van het Westen, uitdaging van het Oosten: Du Perron en Malraux tussen Europa en Azië* schetst Kees Snoek welke rol het denken over Oost en West speelde in de vriendschap tussen André Malraux en E. du Perron. Wessel Krul bespreekt ten slotte in *In opdracht van E. du Perron* drie nog onbekende opdrachten in boeken voor familieleden, die niet in *Farce* staan.

- De omvangrijke Sjahrir brievenuitgave, bezorgd door Kees Snoek en uitgegeven door KITLV, verschijnt hopelijk eind 2011.

- Ontvangt u de EDPG-Nieuwsbrief nog niet per mail en wilt u dat wel, geeft u dan s.v.p. uw *e-mail adres* door aan het secretariaat.

Rectificatie

In *Cahiers voor een lezer* nr. 32, staat op p. 5, regel 7 abusievelijk: Claire Baeyens. Dit moet zijn: Clairette Wolfers-Petrucci.

Publicaties

- Gerard Termorshuizen m.m.v. Anneke Scholte, *Realisten en reactionairen. Een geschiedenis van de Indisch-Nederlandse pers, 1905-1942*. Amsterdam: Nijgh & Van Ditmar; Leiden: KITLV Uitgeverij, 2011. ISBN 978 90 388 9428 7 : € 49,95.

Promotie Rob Groenewegen

Op 29 september a.s. promoveert Rob Groenewegen aan de Universiteit Leiden op het proefschrift *'Te leven op duizend plaatsen. Jo Otten 1901-1940'*. De handelseditie verschijnt bij uitgeverij In De Knipscheer (832 p., ill., ISBN 978-90-6265-665-3; ca. € 45,00). Zie www.indeknipscheer.com.

Biograaf gecorrigeerd

'De eerste voorzitter van het E. du Perron Genootschap, opgericht in 1994 en gewijd aan de in 1940 overleden schrijver van Het land van herkomst, heette Paul Voorhoeve (1927- 2010) en was hoogleraar neurofysiologie. In aflevering 32 van Cahiers voor een lezer (dat verschijnt 'op onregelmatige tijden') wordt de belezen wetenschapper herdacht door Du Perron-biograaf Kees Snoek. Dezelfde Snoek krijgt, in het zesde jaar na publicatie van zijn levenswerk, een correctie te verwerken in het artikel van Wessel Krul, 'In opdracht van E. du Perron'. Krul bezit Du Perrons schotschrift Uren met Dirk Coster, met de opdracht: 'Voor Dr. J.R.B. de Roos, mijn schoonvader, dit letterkundig proefschrift van E. du Perron, januari 1933, Tijd van Nood.' Hieruit blijkt dat dit boek niet verscheen in mei 1933, zoals Snoek schrijft in de biografie, maar eerder dat jaar. De 'Nood' wijst op financiële sores.'

(Volkskrant 04.06.2011 n.a.v. Cahiers voor een lezer nr. 32)

21^e E. du Perronprijs en eerste Du Perronlezing

De E. du Perron prijs 2010 is op 31 mei 2011 in Tilburg uitgereikt aan het schrijversduo **Alice Boots en Rob Woortman** voor hun boek *'Anton de Kom. Biografie 1898 – 1945 / 1945 – 2009'* (Amsterdam: Contact, 2010). De jury stelt dat zij een voorbeeldige biografie hebben geschreven over het leven en tweede leven van de Surinaamse Nederlander Anton de Kom, die in 1920 in Nederland arriveert om het Nederlandse publiek bekend te maken met zijn land van herkomst. De auteurs laten zien hoe De Kom tot twee keer toe speelbal wordt van politieke machinaties. In een fascinerend en genuanceerd relaas krijgen we een scherp beeld van hoe deze antislavernij activist keer op keer geknecht wordt. Het boek laveert historisch zorgvuldig en genuanceerd door een levensverhaal dat een enorme aantrekkingskracht heeft gehad op mythevorming.

De jury bestond uit prof. dr. Sjaak Kroon (voorzitter), drs. Geno Spoormans (secretaris), dr. Sander Bax, prof. dr. Herman Beck, dr. Tineke Nugteren, drs. Wilbert van Herwijnen (gemeente Tilburg) en dr. Manu van der Aa (Universiteit Antwerpen en E. du Perron Genootschap).

Eerder werd de E. du Perronprijs uitgereikt aan onder anderen Marion Bloem, Max Velthuis, Hugo Pos, Hafid Bouazza, Anil Ramdas, Kader Abdolah, Guus Kuijer, Adriaan van Dis en Abdelkader Benali.

Voorafgaand aan de uitreiking van de E. du Perronprijs sprak de Zuid-Afrikaanse dichteres en publiciste **Antjie Krog** de *Du Perron lezing* uit. De titel van haar lezing luidt: *Consequential Pictures. Suske, Wiske and Mandela*. Aan de hand van 'close reading' bespreekt ze het stripboek *Suske en Wiske: Kaapse Kaalkoppen* en vergelijkt ze dit verhaal met een eerder verschenen verhaal van Studio Willy Vandersteen dat zich eveneens in Zuid-Afrika afspeelt.

E. du Perron-de Roos / M. ter Braak

Deze herfst zal de – tot voor kort verloren gewaande – correspondentie tussen Elisabeth du Perron-de Roos en Menno ter Braak (1927-1938) gepubliceerd worden op www.mennoterbraak.nl.